

učitelů. Některá sdílení mají charakter dílny, kterou připravuje dvojice učitelů. Sdílení-dílny jsou otevřeny pro všechny zájemce z řad učitelů, vychovatelů, asistentů i vedení školy.“

Probíraná témata jsou z oblasti rozvoje čtenářství a jsou předem dohodnuta. Členové rady přicházejí na její jednání připraveni. Mezi tématy sdílení najdete například: Jak rozšířit třídní knihovničky, Jak vytvořit školní čtenářské koutky, Jak vést čtenářské deníky a Jak organizovat literární dílny.

„Jsme pyšní, že máme ve škole učitele schopné připravit pro kolegy zajímavý seminář, navíc inspirace z vnitřních zdrojů je levnější.“

Další podporu tvoří web školy.

„Mám na něm na starosti stránku pro učitele. Na ni umísťuji inspirativní články,

JE TĚŽKÉ PODAT DÍTĚTI KNIHU?

Základní škola
Kunratice

Říkáme čtenářská gramotnost a s vážným výrazem v tváři konstatujeme, že v ní naši žáci pokulhávají. Varování přinesly mezinárodní průzkumy. Opravdu přišlo toto zjištění z čista jasna? Možná jak pro koho. Protože hledání cest, jak co neefektivně-

ji přivést žáky ke čtení, se na setkáních různých profesních iniciativ objevuje už hezkých pár let. Prostě proto, že učitele „nečtenářství“ dnešních dětí zlobí a chtějí je zlomit. Něco jako učitelé sobě. Jen jejich snažení nikdo nedal onen mezinárodní, nebo alespoň evropský punc. Jeden z kroků k rozvoji čtenářství udělala nedávno Základní škola v Kunraticích.

Bylo úterní odpoledne a místo toho, aby se škola vyprázdnila, začala se její aula plnit nejen dětmi, ale i dospělými. Přílákala je pozvánka na Čtenářské posezení.

„Chceme představit rodičům a dětem projekt Čtení pomáhá, do kterého se naše škola zapojila,“ vysvětlovala učitelka českého jazyka a občanské výchovy MARKÉTA NOVÁKOVÁ. Na programu bylo nejen sdílení o projektu, ale také setkání s jeho představitelkou a spisovatelkou knížek pro děti Alenou Ježkovou, s hercem Martinem Preissem a jeho mladým kolegou Ondřejem Havlem. Předčítání, recitace...

„Pozvali jsme žáky 2. stupně i děti z 5. třídy, jejich rodiče a učitele. Dospělé proto, aby podpořili naše snahy motivovat žáky ke čtení. Děti proto, aby viděly, že i známé osobnosti rády čtou. Aby se dověděly, co pro ně knížky znamenají. Že číst není ani v dnešní době nemoderní.“

Čtenářství patří k prioritám

„Akce na podporu čtenářství propagujeme od té doby, co jsme do ZŠ Kunratice s ředitelem Vítem Beranem přišli, to už bude pět let,“ říká zástupkyně ředitele OLGA KRÁLOVÁ. „Snažili jsme se vtáhnout jak žáky, tak kolegy do rozvoje čtenářství. Chtěli jsme, aby věděli, jak

mohou ve svých hodinách pomáhat změnit přístup k práci s knihou, textem. Projekt Pomáháme školám k úspěchu, do kterého jsme se v minulém roce zapojili, naši snahu cíleně podpořil. Jeho hlavním cílem je rozvíjet každého žáka tak, aby se uměl co nejlépe učit a aby dosahoval při učení osobního maxima. Rozvoj čtenářství s tím úzce souvisí. V rámci projektu si vedení školy i každý učitel vytváří svůj Plán osobního pedagogického rozvoje (POPF). I já jsem tento ‚POPR‘ sestavovala a jedním z cílů, který jsem si pro tento a příští školní rok dala, je podpořit ve škole rozvoj čtenářské gramotnosti. Učitelům nabízím programy dalšího vzdělávání zaměřené na rozvoj čtenářství a současně hledám i další cesty jak ve škole vytvářet pro učitele bezpečné podmínky pro získání potřebných dovedností. Mnozí kolegové tak mají již nyní ve svých ‚POPrech‘ konkrétní aktivity, které rozvíjejí jejich čtenářské strategie a současně motivují žáky ke čtení.

Vytvořili jsme čtenářskou radu, v níž jsou zastoupeni všichni učitelé českého jazyka z 2. stupně. První stupeň je v ní zastoupen jedním učitelem z každého ročníku, který přenáší informace ostatním dvěma kolegům v ročníku. Setkáváme se obvykle jednou měsíčně. Jednání rady spontánně přechází ve sdílení

kteř se týkají rozvoje čtenářství, příklady dobré praxe, například popis vyučovací hodiny našich učitelů i zkušenosti z jiných škol. Své příspěvky a odkazy na web umísťují i samotní učitelé.“

Knížky ve škole

Nevím, jestli u nás vůbec existuje škola, která by neměla svoji knihovnu. Ať už malou, kterou spravuje nejčastěji některý z češtinářů, nebo velkou, kde se o knížky, DVD a CD stará knihovník.

„Kromě školní knihovny má ještě každá třída svoji třídní knihovničku,“ vysvětluje O. Králová. „Jsou určeny vždy pro konkrétní ročník a svoji úlohu plní velice dobře. Část knížek jsme zakoupili díky rozvojovému projektu MŠMT v roce 2009, nazýval se Kunratický čtenář. Další knihy získáváme jako sponzorské dary od rodičů. Žáci si do školy přinášejí i vlastní knihy, které si vzájemně půjčují.“

Nové tituly se stávají součástí třídní knihovničky, děti s nimi pracují při vyučování, o přestávkách a mohou si je půjčit i domů... V novém školním roce je třídní knihovnička postoupena nižšímu ročníku. Tímto způsobem děti přicházejí do kontaktu s další sadou knih, která odpovídá jejich věku a čtenářské úrovni.

Ve škole myslí také na další prostory, které budou žáci k setkávání s knihou využívat. „Na Den dětí budeme slavnostně otevírat čtenářský koutek na chodbě pavilonu, kde jsou 1. – 3. třídy. Do jeho přípravy se zapojili i rodiče, hlavně finančními dary na jeho vybavení a nákup knih.“

Kunratickou novinkou je seznam knih na webu školy. Jde o seznamy titulů, které jsou zařazené podle věkového rozmezí.

„Seznam je určen pro učitele, průběžně jej doplňujeme. K některým knížkám přivedou učitele i žáci, když

vyprávějí o té, která je právě zaujala. Zrovna nedávno, když jsme se na čtenářské radě bavili o třídních knihovničkách, přiznaly učitelky, že se stává, že žáci někdy přinesou do školy knížku, kterou samy neznaly. Pro učitele je to čtenářská výzva.“

Čtení při vyučování povoleno

Časy se mění. Kde jsou ty doby, kdy se žákovské knížky plnily poznámkami typu: Čte pod lavicí. Co by za to dnes učitelé dali!

„Abychom posílili čtení hlavně na 2. stupni, zavedli jsme do hodin literatury čtenářské dílny,“ líčí Olga Králová další z aktivit na podporu čtenářství.

Učitelka českého jazyka Markéta Nováková doplňuje, jak taková dílna vypadá.

„Děláme je podle vzoru Miloše Šlapala z kopřivnické základní školy. Děti si přinesou knížku, která se jim líbí, a tu si v hodině literatury všichni jednou týdně 25 minut čtou. Tím, že jim žádný titul nenutíme, je pro ně čtení příjemnější, nemají pocit, že čtou na povel. Na závěr každé čtenářské dílny si žáci například vedou podvojný deníky, shrnují, předvádějí, vybírají citáty – úryvky, které je zaujaly...“

Neexistují seznamy povinné literatury, kterou žáci musejí přečíst. Učitel dává nabídku, ze které si každý může vybrat. Žáci tento výběr po dohodě rozšiřují o další tituly. Povinnost je pouze přečíst minimálně dvě knížky za pololetí, to pro méně zdatnější čtenáře. Pokročilí přelouskají knih mnohem víc.“

Nápad je to bezvadný, jen jedna otázka se vnučuje. Nechybí pak oněch 25 minut, když dojde na sčítání toho, co učitel stihl probrat?

„To je asi věčný spor mezi učiteli, kteří takovou výuku podporují, a těmi, kteří jsou zvyklí vyučovat literaturu systémem – autor, dílo, obsah. Osobně zastávám názor, že když mají děti o autorovi vyprávět, musejí napřed od něj něco přečíst. Nestačí naučit se obsah díla nazpaměť, důležité je, aby ho přečetly. Aby četly se zaujetím, aby je text oslovil. Informace o autorovi mohou sehnat kdekoli – v encyklopediích, na internetu. Díky dílnám dostanou děti chuť ve čtení pokračovat – už nejen při vyučování.“

V mém učení mi jde o to, aby žáci dokázali stručně převyprávět děj, popsat charakteristiku hlavních postav. Jindy mají za úkol sledovat prostředí, v němž se děj odehrává, nebo porovnávat hlavního hrdinu s reálnými postavami. Nebo se ptám, jestli má jejich hrdina nějaké nepřátele, jaké a proč... Vždycky je možné navodit otázku, kterou lze vztáhnout k přečtené knížce.“

Pro učitelku to znamená, že musí mít sama hodně „načteno“.

„Samozřejmě, ale přiznám, že někdy mě motivují i děti, abych po určité knížce sáhla.“

Co vlastně dnešní děti čtou? Je to pořád Harry Potter? „Často si vybírají ze

KDYŽ ČTENÍ POMÁHÁ

S projektem Čtení pomáhá, který 8. dubna oslaví první narozeniny, jste se už na stránkách našich novin setkali. Přesto alespoň stručně připomenutí. Zapojit se do něj mohou děti od 6 do 18 let – jednotlivci i celé třídy – ve třech kategoriích (1. – 5. ročník a 6. – 9. ročník ZŠ, střední škola). Na webových stránkách projektu (www.ctenipomaha.cz) si děti vyberou ze seznamu doporučených knih. Když ji přečtou, odpoví opět na webu na několik otázek. Když uspějí, získají virtuálních 50 Kč, které mohou, tentokrát už doopravdy, věnovat na některý z charitativních projektů.

„V tuto chvíli už je na dobročinné účely rozděleno skoro 11 milionů korun,“ hrdě hlásí IVANA JELÍNKOVÁ z agentury AMI Communications, která se stará o PR podporu projektu. „Do projektu je přihlášeno necelých 90 000 žáků základních a středních škol, kteří uzavřeli 120 charitativních projektů. Přesně 20. května 2012 vyvrcholí soutěž tříd. Nejaktivnější třída z každé kategorie, která bude mít na svém kontě nejvíc správně vyplněných testů ke knihám, pojedí s Cestovní kanceláří FISCHER na týden na Mallorcu. Abychom se přesvědčili, že děti knížky opravdu přečetly, čeká je ještě přezkoušení. Pokud třída neobstojí, pozveme k přezkoušení tu, která se umístila hned za ní.“

První seznam začínal na 30 titulech pro každou kategorii, dnes jich je kolem stovky a další se postupně přidávají. Vybírá je porota v čele se Zdeňkem Svěrákem.

„Najdete tam knihy všech žánrů, aby si každý našel to, co má rád. Ze zahraničních knih vede mezi čtenáři pořád Harry Potter, z českých Bylo nás pět.“

Co byste popřála projektu k prvním narozeninám?

„Aby se mu nadále vedlo minimálně tak dobře jako nyní.“

seznamu projektu Čtení pomáhá. Momentálně u našich šestáků jednoznačně vedou Deníky malého poseroutky. Podle kolegyň, které učí v 8. a 9. třídách, je to teď tuším Hraníčářův učeň.“

Daruj škole knihu

To není příkaz, ale název jednoho ze školních projektů. Učitelé se jím obrazejí na rodiče s prosbou, aby pomohli doplnit školní knihovnu nebo třídní knihovničky. Na webových stránkách školy je seznam knížek, k nimž se mohou dospělí přihlásit a škole knížku darovat.

„Do každé knihy vložíme vizitku – EX LIBRIS, která řekne, kdo nám knížku daroval,“ říká M. Nováková. „Projekt se teprve rozbíhá, ale během prvních dnů jsme dostali asi deset titulů.“

Setkání se spisovatelkou

Knížky Aleny Ježkové řadí děti v soutěži Sukovy knihovny pravidelně k těm, které je nejvíc zaujaly. Spisovatelka, která je zároveň patronkou projektu Čtení pomáhá, četla v kunratické škole ze své zatím poslední knížky Dračí polévka. Vypráví o vietnamském chlapci, který vyrůstá u nás, daleko od země svých předků. O jeho radostech i trampotách, o tom, jak se cítí mezi vrstevníky, co se ho dotýká. Díky ní se možná děti začnou jinak dívat na spolužáky, kteří pocházejí z odlišného kulturního zázemí, z jiných tradic. Je tu nejen jako autorka knížek pro děti, ale i jako jedna z tváří projektu Čtení pomáhá.

„Těší mne, že mohu zastupovat tak úspěšný projekt,“ přiznává ALENA JEŽKOVÁ, „je to pro mě obrovská čest. Jeho dvojí smysl je úžasný nápad. Přivádí děti ke čtení a ještě je učí pomáhat druhým.“

Na svém kontě má sedmáct titulů, letos vyjdou ještě dva další. Kniha s názvem České nebe představí jedenáct světčů českého původu a navíc ještě Cyrila a Metoděje jako bratry slovan-

ských počátků, bez nichž by nebylo ani naše písemnictví.

„Myslím, že knížku budou moci využít učitelé na základních i středních školách, doprovázejí ji ilustrace a fotografie. Druhá knížka se jmenuje Dobrý svět a psala jsem ji pro děti mladšího školního věku. Vypráví o rodině se třemi dětmi, která žije na moravské vesnici. O tom, co děti prožívají, o vztazích, o hodnotách, o přibuzenstvu.“

Ve většině knih se Alena Ježková vrací do historie.

„Knížek o historii je pořád málo. Psát o ní není snadné, ale potřebné. Učitelé dějepisu dobře vědí, že pro děti je nejtěžší, aby si uvědomily historické souvislosti. Aby se jim určitá doba otevřela před očima. Znat dějiny svého národa je základ národní identity a tu musíme v dětech pěstovat. Myslím, že právě beletrie tomu může hodně pomoci. Proto se k historickým událostem vracím. Nejsem vzděláním historička, je to pro mě těžké, musím na to hodně studovat. Ale myslím, že taková práce má smysl. Děláním ji z přesvědčení.“

Bylo to příjemné setkání lidí a knížek. Kéž by takových bylo ve školách víc. ■